

Онофрійчук О. А.,
канд. філософ. наук, доцент,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна,
e-mail: logicasefa@gmail.com

Маргеліс Н. В.,
старший викладач,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна,
e-mail: herissonnm@ukr.net

ТРАНСГУМАНІЗМ VERSUS АНТРОПОЛОГІЯ: МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ УРОКИ

Сучасна філософія в питанні природи й сутності Hominids розкололася на сцієнтистську, яка орієнтована на універсальний технологізм, і антропоцентристську, яка відстоює культуру та людські цінності. Цей розкол сигналізував вступ людства в епоху Виродження, бо традиційна людина, як цілісна та універсальна істота, стала інтерпретуватися в термінах чистої негації і потенції. Негативний образ людини сповістив про антропологічну катастрофу та початок ери трансгуманізму. У статті розглядаються основні ідеї і технології трансгуманізму, представлені критичні аргументи і рекомендації, висловлена стурбованість з приводу непередбачуваності руху людської історії при експансії трансгуманізму і заміні природної біо-людини на posthuman – технічний артефакт.

Ключові слова: людина; філософська антропологія; трансгуманізм; постлюдина; біомедичні технології; етика.

Постановка проблеми. В романі англійського письменника К. С. Льюїса «Мерзена міщ» [1] представлені дивні експерименти, що відбуваються в таємничому науково-дослідному інституті: вчені працюють над збільшенням обсягу мозку голови, відокремленої від тіла, відомого фізика для отримання суперінтелекту людини майбутнього, стерилізують браковані екземпляри людських суб'єктів, знищують відсталі, налагоджують селекцію, вводять «справжню» освіту, в тому числі – внутрішньоутробну, яка ліквідує можливості вибору та ін. Жахи, описані в романі, створеному ще в 1945 році, виявилися пророчими, а стурбованість автора долею людства, де нівельовані гуманістичні цінності й відкинуті моральнісні орієнтири, – небезпідставною.

Стрімко зростаючий з другої половини ХХ ст. технологічний прогрес, з одного боку, надав людині більше можливостей, призвів до задоволення основних потреб, покращив умови життя якісно (сприяв збереженню фізіологічних, інтелектуальних, соціально-культурних можливостей) і кількісно (виражено в прожитих роках) [2, с. 16]. Кульмінацією цього процесу можна вважати створення надзвичайних технологій, спрямованих на заміну зношених частин людського організму новими, що дозволяють зробити тіло ще потужнішим. Це є перемогою природничих наук, компетенція яких не викликає заперечень. З іншого боку, самі по собі ці науки знаходяться поза межами ціннісних суджень про допустимість або неприпустимість впровадження подібних процедур. Питання щодо оцінки можливих наслідків цього прогресу ви-

магає виваженого аналізу з позицій філософської антропології, етики, аксіології.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідники трансгуманізму знаходять його витoki в архаїчних міфах, епосі, в працях мислителів епохи Відродження та Нового Часу як вічне прагнення людини до подолання власних меж і можливостей. Відзначимо, що трансгуманізм, як філософський напрямок, з'являється лише в другій половині ХХ століття в роботах таких дослідників, як: *Bostrom N.* (A History of Transhumanist Thought // Journal of Evolution and Technology. – Vol. 14. Issue 1 – April, 2005. – P. 1–25.; *Bostrom N.* Existential Risks. Analyzing Human Extinction Scenarios and Related Hazards // Journal of Evolution and Technology. – Vol. 9, March, 2002), *Kurzweil R.* (The singularity is near: when humans transcend biology. – Viking Adult, 2005. – 672 p.; *Kurzweil R.* The Age of Spiritual Machines: When Computers Exceed Human Intelligence. – Viking Adult, 1999. – 400 p.), *Minsky M. L.* (Step-toward artificial intelligence // Proceedings of the Institute of Radio Engineers. – 1961. – № 49. – P. 8–30), *More M.* (Transhumanism: Towards a futurist philosophy. Entropy 6 /Summer/ – Los Angeles, 1990. – Pp. 6–12), *Moravec H.* (The future of robot and human intelligence. – Harvard University Press, 1990. – 222 p.), *Есфандіарі Ф. М.*, який пізніше змінив ім'я на *Future Man 2030* (Fm-2030. Are you a transhuman? Monitoring and stimulating your personal rate of growth in a rapidly changing world. – New York, NY : Warner Books., 1989. – 227 p.), *Ettinger R.* (Man into Superman. – Ria University Press, 2005. – 428 p.), а також *Н. Віма-Мор, Т. Гросс-*

ман, Е. Дрекслер, К. Іджіс, Д. Пірс. Значну роль в його популяризації зіграли дискусії: Б. Джой проти Р. Курцвейля, Н. Бостром проти Ф. Фукуяма та критика методології цієї течії з боку П. Дж. Беттке, Б. Джойя, С. Жижека, Л. Каса, В. Мак-Ріббена, Д. Ривкіна, Р. М. Шухарда, В. Янкелевичата ін. Особливо важливим, на наш погляд, є критичний контекст етичної дискусії ідей і наслідків трансгуманістичного світогляду, який активно пропагують А. Айер, Й. Барбруба, Ю. Габермас, П. Гуревич, В. Кутирьов, Матті Хяурю, Ч. Стівенсон, Ф. Фукуяма та ін.

Мета статті полягає у викладі основних положень трансгуманізму, окресленні суті його ідейного протистояння філософській антропології та важливості концентрації уваги на непередбачуваних морально-етичних наслідках створення постлюдини.

Виклад основного матеріалу. *Трансгуманізм* як науково-раціональний світогляд, орієнтований на зміну природи людини за допомогою передових технологій, мета яких – досягнення безсмертя, – виник на тлі кризи гуманізму, яка перейшла в антропологічну стадію заперечення людини, включаючи знецінення її тілесно-духовної ідентичності. Термін «трансгуманізм» був запропонований засновником ЮНЕСКО Джуліаном Хакслі в 1957 р., а Всесвітня Трансгуманістична Асоціація (сьогодні має назву *Humanity+*) була створена в 1998 р. До авангарду сучасного трансгуманізму належать: Н. Бостром – шведський філософ, директор Інституту людства майбутнього в Оксфордському університеті, відомий дослідженнями глобальних ризиків і антропного принципу; Д. Пірс – автор гедоністичного імперативу, який стверджує можливість побудови раю; Е. Дрекслер – спеціаліст в галузі молекулярної технології; Г. Моравек – дослідник робототехніки; Хиросі Ісигуро – розробник роботів-андроїдів, який потрапив до списку «Сто геніїв сучасності»; футуролог А. Сандберг; американський економіст Р. Хансон та ін. Серед прибічників цієї філософії знаходимо й представників української гілки трансгуманізму – філософ В. Лук'янець, генетик В. Кордюк, кібернетик В. Сухих, лікар-кріоніст Ю. Пічугін, футуролог, директор Київського інституту наукового прогнозування Е. Ашшурський, нейрохірург В. Нецадименко та ін.

Базові ідеї філософії трансгуманізму виходять з того, що сучасна людина не є вершиною еволюції виду *Homo Sapiens*, а, скоріше, виступає її початком, тому основним завданням трансгуманістів є створення на першому етапі «транслюдини» – індивіда, який активно готується стати постлюдиною, використовує всі існуючі можливості для самовдосконалення, а на другому – «постлюдини» (*posthuman*) – такої технологічно модифікованої істоти, яка із загальноприйнятої точки зору вже не є людиною. Тобто мова йде про виникнення нового біологічного виду – *Homo Sapiensplimus* або *Homo Sapiensplus* (людина розумніша або вдосконалена).

Постлюди за своїм бажанням можуть або повністю стати штучними створіннями – відректися від власного тіла й жити як інформаційні структури в гігантських надшвидких комп'ютерних мережах, або частково трансформуватися через поліпшення біоло-

гічного тіла, що зробить людину вільною і позбавить смерті – її головного екзистенційного страху й основної причини нещастя на Землі. За допомогою яких технологій трансгуманізм збирається досягти своєї мети?

1. Удосконалення штучного інтелекту, який можна буде порівняти з виникненням людського розуму.

2. Кіборгізація – підключення штучних частин і органів до тіла людини через нервову систему, яка приведе незабаром до появи істоти змішаної природи (кіборга) [3].

3. Генна інженерія – галузь біотехнологій, пов'язана з перебудовою і програмуванням генотипу людини, в результаті чого будь-які здатності й характеристики живих організмів, що існують у природі¹, можуть бути змодельовані й втілені людиною як для самої себе, так і для інших істот.

4. Кріоніка – технологія і практика охолодження і консервації людини після засвідчення її смерті – зможе зупинити всі процеси розпаду й розкладання тіла, але, як вважається, із збереженням пам'яті та особистості людини.

5. Розвиток нанотехнологій, який в перспективі дасть людині майже повний контроль над матерією на атомарному рівні без забруднення навколишнього середовища та зможе привести до економіки достатку і парадиз-інжинірингу («конструювання раю»).

6. Кульмінацією цього процесу стане завантаження – гіпотетичний процес перенесення людської свідомості з біологічного мозку в комп'ютер, що дозволить входити в прямий контакт з розумом як іншої людини, так і позаземних істот та штучних систем [4]. Завантаження дозволить людині прийняти самій участь у виникненні на Землі надрозуму не через своє творіння – штучний інтелект, а особисто (нехай і не в плоті)².

7. Розвиток когнітивної науки дасть можливість повністю пояснити роботу людського мозку, природу свідомості, особистості, втрутитися у власні розумові й психічні процеси, коректуючи їх за своїм бажанням. В результаті, будь-яка людина зможе розвинути творчі здібності до рівня геніальності, розширити пам'ять, отримати здатність осмислення надскладних систем.

8. Технологічна сингулярність – концепція гіпотетичного майбутнього Вернора Вінджема, яка декларує такий стрімкий технологічний розвиток, в результаті чого графік технічного прогресу стане практично вертикальним, що забезпечить швидкий вихід людини у надбожествений рівень.

Що ж таке «новий гуманізм» і яким буде людство, коли частина *homo sapiens* стане постлюдьми? Трансгуманісти «проносять» неминучість перетворення існуючої гуманітарії в «трансгуманітарію», головна

¹Нічне бачення, стійкість до радіації, витривалість, здатність літати, плавати в окропі, жити під землею, харчуватися сірководнем, сонячною енергією, мати барвисте оперення, надміцний панцир, надчутливий нюх та ін.

²За прогнозом Р. Курцвайла, до 2020-го року з'явиться комп'ютер, рівний по потужності нашому мозку, з 2030-го року стане можливим об'єднання мозку й комп'ютера, а приблизно в 2035–2040 р. може бути здійснене повне завантаження людської свідомості в комп'ютер [5, с. 57].

відмінність якої – відкритість гуманотехнологіям ... Творці трансгуманітарії ... перекидають міст крізь пролом між природознавством і гуманітарією... розширюють її проблемне поле, змінюють традиційне етико-онтологічне відношення людини до світу, до людської природи, до процесу формування наукоміського майбутнього» [6].

Прихильники цього напрямку вважають, що розвиток індустрії гуманотехнологій спростує метафізичну догму Нового Часу про те, що людська природа – це онтологічна константа, що здавалася непорушною тільки тому, що традиційні засоби, прийоми виховання та освіта були не в змозі змінювати біологічну долю людини, піддати перетворенням спадкоємну інформацію, закодовану в людському геномі. В еру гуманотехнологій людська природа сприймається як історична змінна. Зняття заборони на технологічні способи маніпулювання свідомістю й біосоціальною природою людини оголошуються базисним принципом трансгуманістичної філософії [Там само]. Традиційний гуманізм, на думку трансгуманістів, себе вичерпав і гальмує науково-технічний прогрес. «Трансгуманізм» – це любов до іншої, генетично модифікованої людини (постлюдини, транслюдини, *homosupertehnologicus*'у). Звичайних людей трансгуманісти розглядають як соціальних тварин, все життя яких складається із суспільно прийнятих алгоритмів [7]. Поняття душі, духовності, як синонімів загальної віри в Бога, трансгуманісти вважають симптомом тоталітарного колективізму, що панує над цінністю людської природи. Філософія трансгуманізму формує самопереконавання у власній божественності: якщо віруючі впевнені в існуванні Бога, а атеїсти вважають, що Бога не існує, то трансгуманісти переконані, що замінити бога повинні постлюди [8].

У питанні, що робити з «традиційною людиною», досить чітко простежується два підходи. Перший стверджує, що розвиток космічних і нанотехнологій надасть достатньо ресурсів для всіх – «людей, транслюдей і постлюдей»; другий підхід більш категоричний: той, хто не хоче трансформуватися, повинен піти зі сцени історії, зняти навантаження на ресурси і звільнити життєвий простір для постлюдей. У разі крайньої потреби, можна виділити для цього, приміром, спеціальні зони, резервації або зоопарки [9, с. 23]. На думку одного з лідерів трансгуманізму Н. Бострома, природна еволюція повинна змінитися спрямованою еволюцією, пов'язаною із соціальною селекцією, яку буде здійснювати організація з одним незалежним діячем (це може бути, наприклад, всесвітній демократичний уряд або дружній надінтелект) [10, с. 81].

Трансгуманізм, таким чином, скасовує людину в традиційному розумінні, але посилює увагу до транссексуалів (рух до розмивання чіткої статевої ідентичності), клонування, штучної матки, дітей з пробірки (відмова від традиційного способу продовження роду), мозкових чипів та ін. Тобто поступово переводить систему охорони здоров'я в режим заводу по заміні запчастин. Порівняємо ставлення трансгуманістів та вчених з кола «традиційних людей» до одного з найсміливіших проектів сучасності – спроби трансплантації голови (мозку).

Зрозуміло, що досліди спочатку проводилися на тваринах. Один із вдалих – пересадка старому щуру голови молодого гризуна, здійснена японськими фахівцями [11]. Відомо, що піддослідна тварина прожила близько трьох тижнів. Метою вчених було дослідження роботи мозку після тривалого призупинення кровообігу та можливості використання охолоджених тканин для того, щоб запобігти їх пошкодженню та загибелі. Цей експеримент став проривом у трансплантології, адже людина навчилася пересаджувати кінцівки, всі види тканин, майже всі внутрішні органи, і єдиним органом, який ще не зазнавав трансплантації, є людський мозок. Дійсно, для чого пересаджувати окремі частини тіла, якщо можна замінити його повністю і зробити здоровими паралізованих пацієнтів? Про чергову перемогу науки сповістили влітку 2016 р. італійський нейрохірург Серджіо Канаверо та його китайський колега Жень Сяотін. Вони повідомили про успішне проведення унікальної операції з пересадки голови мавпи, яка прожила 20 годин, після чого її приспали. Наступний крок проекту Серджіо Канаверо – пересадка голови людині. Згоду на такий експеримент дав невиліковно хворий російський програміст [12].

Дискусії щодо трансплантації голови не припиняються вже декілька десятиліть й торкаються не тільки медичних, а й морально-етичних питань. Звинувачення лікарів у неетичності таких дій наштотвхуються на їх обґрунтовані аргументи: про цінність людського життя, шкоду протестів та дій громадськості, що гальмують розвиток медицини, посилення на давні культури, де нібито мав місце подібний досвід. Дослідження єгипетської культури вказують на сміливі хірургічні операції, яким понад 4 тис. років: шунтування серця, пересадка органів та кінцівок, пластичні операції на обличчі, операції зі зміни статі, «збільшення мозку» [13, с. 30–31]. Нам не відомо, наскільки успішними вони були, але ми можемо припустити, що лікарі-жерці мали глибокі знання та володіли магичними практиками.

Дотепер велика кількість питань залишається без відповіді. *По-перше*, незрозуміло, кого ж хірург отримає «на виході»: йдеться про створення нової людини або про повернення до життя померлого? *По-друге*, чи може бути виправданою операція, в результаті якої навіть при найуспішнішому її результаті пацієнт залишиться паралізованим? Адже поки жоден лікар не вміє «зрощувати» розділений на дві частини спинний мозок (а у нашому випадку мова йде про з'єднання частин спинного мозку, що належать двом різним людям). *По-третє*, навіть вдала операція, яка видасть хворе тіло пацієнта і «дасть» його голові здорове тіло, неминуче призведе до проблеми ідентифікації: хто де? *По-четверте*, чия душа буде володіти прооперований пацієнт – власника тіла чи власника голови? Чи не змінять хірурги своїми діями душу пацієнта, створивши монстра? *По-п'яте*, наскільки будуть морально-етичними будь-які маніпуляції з тулубом, як-от пересадка тіла коханця до голови чоловіка, чи тіла людини однієї статі до голови людини іншої статі? Як буде сприйматися пересадка тіла тварини до голови людини? [14].

Трансгуманісти не переймаються подібними питаннями й вважають більш плідною не пересадку

голови (або мозку) від однієї людини іншій, а повну заміну природного мозку штучним. Шведський проєкт «Блакитний Мозок» (Blue Brain Project) використовує суперкомп'ютер, щоб «декомпіювати» обробні функції мозку. Головний дослідник цього проєкту Генрі Маркгам (Henry Markram) заявив BBC, що протягом десяти років вони зможуть створити штучний мозок. Правда, в 2015 р. було повідомлено, що проєкт «провалився» [15], ретельно аналізуються помилки й шукаються нові шляхи для моделювання людського мозку.

З штучним мозком щільно пов'язана інша ідея – гіпотеза симуляції, згідно з якою існує ймовірність того, що ми живемо всередині величезної комп'ютерної моделі, яку запустили гіпотетичні постлюди для вивчення власного минулого. Так в 2003 році Нік Бостром опублікував в *Philosophical Quarterly* роботу «Are you living in computer simulation?» [16], де він викладає концепцію, згідно з якою свідомість залежить від обчислювальних потужностей інтелекту, структури і логічного взаємозв'язку між його окремими частинами, але зовсім не залежить від носія – людського біологічного мозку. Це означає, що свідомість може бути реалізована у вигляді набору електричних імпульсів в деякій обчислювальній машині. З огляду на те, що мова в роботі йде про симуляції, створені постлюдьми для звичайних людей (Н. Бостром називає їх цивілізацією нижчого рівня в порівнянні з цивілізацією, яка запустила симуляцію), то для них модель буде виглядати звичайною реальністю. Шведський учений впевнений, що симуляція можлива, і робить парадоксальний висновок у вигляді трилемми, де одне з трьох тверджень є правильним: людство вимре, так і не ставши постцивілізацією; людство розвинеться в постцивілізацію, яка з певних причин не буде зацікавлена в моделюванні минулого; майже напевно ми живемо в комп'ютерній симуляції. У Н. Бострома є й інші креативні тези, наприклад, про ймовірність моделювання людей без свідомості, тобто існування світу, в якому свідомості наділені лише одиниці, а решта – «тіні-зомбі». Або міркування про те, що більшість симуляцій зобов'язані коли-небудь закінчуватися, а значить, – з ймовірністю, що дорівнює одиниці, – ми живемо в світі, який повинен завершити своє існування [Там само].

Майже всі ідеї трансгуманістів зосереджені на розумі й просякнуті зневагою до людських почуттів, емоцій, пристрастей. Відомо, що тільки те, що пройшло через почуття, є живим, мислення ж не знає переживання. На жаль, зміна ролі тіла в культурі, центром якого стала голова, знімає питання про сутність людини. «Коли людину порівнювали з тваринами, то її сутністю було все, що їх відрізняє: праця, свідомість, мова. Зараз виразно видно машинне майбутнє... розуму, тому специфіку людини почали вбачати в тому, що її відрізняє від машин: пристрасті, інтуїція, любов, ірраціональне» [17, с. 364–365]. Тобто в недалекому майбутньому, протилежністю людини буде *posthuman* (нелюдина). На наших очах формується новий розділ філософської антропології, пов'язаний з деантропологізацією людини. Відмова від гуманітарної парадигми і заміна її трансгуманітар-

ною є відображенням антропологічної катастрофи – цивілізація прогресує, історія нібито триває, але в кризі людина, яка перестає бути її суб'єктом [18, с. 11].

Ще на поч. ХХ ст. засновники філософської антропології, вихідну установку якої можна назвати ціннісним антропоцентризмом, – М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен, Е. Кассірер, Е. Ротгакер, Л. Бінсвангер, О. Больнов – вбачали сутність людини не в мисленні або волінні, а в здатності «участі» у бутті, що вкорінена в любові, і визнавали людину істотою універсальною – здатною до будь-якого виду діяльності, унікальною – відкритою світові, неповторною, вільною, творчою та такою, що прагне до самовдосконалення і само-подолання. Саме остання характеристика призвела до дискусій і, врешті-решт, зіграла не останню роль в заявах трансгуманістів. Зазначимо тільки один важливий критерій з багатьох існуючих у розмежуванні людського і нелюдського: наявність душі та духу. Чи буде тран/постлюдина мати душу? Або вона стане зайвим багажем, якщо етика трансгуманізму перетвориться в домінуючу концепцію буття?

Філософська антропологія констатує небезпечну тенденцію – руйнацію поля духовності людини, яке є єдністю (гармонією) розуму (Істина), моральності (Добро), почуттів (Краса) як пізнавального та етико-естетичного аспектів ставлення до світу. Відрив (нерозвиненість, недосконалість) хоча б однієї ланки цього ланцюга веде до розпаду Духу: розум, знання, наука не зменшуються, страждають добро і краса, що призводить до втрати здатності співпереживання, милосердя, любові, але компенсуються агресивністю, активністю, функціональністю, волею до влади. Влада – це нечуттєвість людини, прикрита активністю (цілями) її існування (Г. Буркхардт). Кожен особисто має зробити вибір, аби уникнути моральної патології.

Висновки. Згасання проблиску людського підштовхнуло колись Ф. Ніцше на пошуки нової форми людської істоти, а трансгуманістичний рух прямолінійно доводить тему надлюдини до межі, орієнтуючись на остаточне подолання людського, занадто людського [19, с. 10–11]. Безумовно, людина як біосоціальна істота, наділена розумом, здатна до діяльності, в принципі універсальна і вільна, залишається суперечливою, бо жодна з її істотних властивостей не може монополювати її як ціле. Трансгуманізм вимагає заміни ролі і функцій живої людини технічними артефактами, що тотожно відмові від себе, своєї індивідуальності, особистості, власної біографії, а в перспективі – етнічної, статевої, конфесійної і суто біологічної ідентичності. У людини з'явився небезпечний ворог, породжений нею самою. Протистояння таких сучасних світоглядних стратегій, як антропологія та трансгуманізм, вимагає усвідомити, що не все, що технічно є можливим, варто втілювати. Отже, висловимо деякі побажання:

1. Головним завданням людини має бути збереження своєї цивілізації в антропоморфних параметрах.

2. Необхідно ставити питання про ґрунтовну філософську рефлексію, яка дозволить оцінити можливі ризики при здійсненні трансгресії суспільства.

3. Постлюдське в технологіях має бути взяте під суспільний контроль, бути відкритим для обговорення і обов'язково підлягати гуманітарно-етичній експертизі.

4. Керуватися у будь-якому виборі бажано перевіреними засобами: «Чини так, щоб ти завжди ставився до людства ... як до мети, і ніколи не ставився б до нього тільки як до засобу» (І. Кант).

Список використаних джерел

1. Льюис К. С. Мерзейшая мощь: [Пер. с англ. Н. Трауберг] / К. С. Льюис. – М. : ЛШ: Вече: Книжное обозрение, 1993. – 320 с.
2. Bostrom, Nick. A history of transhumanist thought / Nick Bostrom // Journal of Evolution and Technology. – Vol. 14. Issue 1. April, 2005. – P. 1–25.
3. Денежников С. С. Философский дискурс трансгуманистических технологий в постчеловеческом обществе // Интелект. Особистість. Цивілізація. Тематичний збірник наукових праць із соціально-філософських проблем. Вип. 9 / С. С. Денежников. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – С. 445–454. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/intelekt/2011_9/Denezg.pdf.
4. Медведев Д., Прайд В. Феномен NBIC-конвергенции: Реальностьожидания / Д. Медведев, В. Прайд // Философские науки. – 2008. – № 1. – С. 97–116.
5. Kurzweil R. The Age of Spiritual Machines: When Computers Exceed Human Intelligence / Ray Kurzweil. – N.-Y. : Viking Books, 1999. – 400 p.
6. Лукьянец В. С., Соболев О. Н. Проблема постчеловеческого будущего. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transhumanism-russia.ru/content/view/555/110/>.
7. Трансгуманизм: интервью с Михаилом Батиным от 12 апреля 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://leo.me/dnevnik/2012/04/12_Batin.html.
8. Трансгуманизм и сверхчеловек Нового мирового порядка // Земля. Хроника жизни. 11 сентября 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tainy.net/24205-transgumanizm-i-sverxchelovek-novogo-mirovogo-poryadka.html>.
9. Кутырев В. А. ВремяMortido (Ч.1) / В. А. Кутырев // Вопросы философии. – 2011. – № 7. – С. 18–29.
10. Бостром Н. Угрозы существованию: Анализ сценариев человеческого вымирания и других подобных опасностей // Глобальные риски. Сборник статей: [Перевод и ред. А. В. Турчин]. – Проект российского трансгуманистического движения / Ник Бостром. – М., 2011. – С. 51–87.
11. Фундаментальная медицина. 04/01/2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medicina-online.ru/articles/18320/>.
12. Первая в мире пересадка головы. 02 сентября 2016 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.segodnya.ua/life/society/pervaya-v-mire-peresadka-golovy-eksklyuzivnye-podrobnosti-operacii-748317.html>.
13. Бесов Л. М. История науки і техніки: [3-е вид., переробл. і доп.] / Л. М. Бесов. – Харків : НТУ «ХПІ», 2004. – 382 с.
14. Волков В. Трансплантация головы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com/ru/трансплантация-головой/a-321813>.
15. Why the Human Brain Project Went Wrong – and How to Fix It. By Stefan The ilon October 1, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.scientificamerican.com/article/why-the-human-brain-project-went-wrong-and-how-to-fix-it/>.
16. Bostrom N. Are you living in a computer simulation? / Nick Bostrom // Philosophical Quarterly (2003) Vol. 53. – No. 211. – P. 243–255. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.simulation-argument.com.
17. Кутырев В. А. Заколдованный прогрессом: сборник статей / А. В. Кутырев. – М.-Берлин : Директ-Медиа, 2015. – 445 с.
18. Кутырев В. А. Как и куда двигается гуманитарная парадигма? / В. А. Кутырев // Гуманитарный вектор. Серия: Философия, культурология. – Выпуск № 3(31). – 2012. – С. 9–16.
19. Загурская Н. В. Постчеловек. Version N / Postman. Версия N: монография / Н. В. Загурская. – X. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2016. – 292с.

Е. А. Онофрийчук,

канд. филос. наук, доцент кафедры философии,

Николаевский национальный университет имени В. А. Сухомлинского, г. Николаев, Украина

Н. В. Маргелис,

старший преподаватель кафедры философии,

Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ТРАНСГУМАНИЗМ VERSUSАНТРОПОЛОГИЯ: МОРАЛЬНО-ЭТИЧЕСКИЕ УРОКИ

Современная философия в вопросе природы и сущности Homo sapiens раскололась на сциентистскую, ориентирующуюся на универсальный технологизм, и антропоцентристскую, отстаивающую культуру, человеческие ценности. Этот раскол ознаменовал вступление человечества в эпоху Выхода, ибо традиционный человек, как целостное и универсальное существо, стал интерпретироваться в терминах чистой потенции и негации. Негативный образ человека известил об антропологической катастрофе и наступлении эры трансгуманизма. В статье рассмотрены основные идеи и технологии трансгуманизма, представлены критические аргументы и рекомендации, высказаны опасения по поводу непредсказуемости хода человеческой истории при экспансии трансгуманизма и замене естественного био-человека техническим артефактом (posthuman).

Ключевые слова: человек; философская антропология; трансгуманизм; постчеловек; биомедицинские технологии; этика.

E. A. Onofriychuk,
PhD in Philosophical sciences, Associate Professor, Of the Suhomlyns'kii Mykolayiv National University, Mykolayiv, Ukraine
N. V. Marhelis,
senior lecturer, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

TRANSHUMANISM VERSUS ANTHROPOLOGY: MORAL AND ETHICAL LESSONS

The article represents the main provisions of transhumanism, outlines the essence of its ideological confrontation of philosophical anthropology, and pays attention to the unpredictability of the moral and ethical consequences of creation of a posthuman. New technologies, of course, are useful and necessary for mankind. Despite their exponential explosion in the last decade, much of this discovery is inaccessible to most people and threatens their survival in the future, since it involves the replacement of a person with technical artifacts. The authors note that not everything that is technically possible should be implemented; emphasize the importance of philosophical anthropology as a value-based ideological strategy in the preservation of a human civilization in anthropomorphic parameters; they urge to take under control of the society all the posthuman in technologies, to make them open for discussion and subject to humanitarian and ethical expertise.

Key words: man; philosophical anthropology; transhumanism; posthuman; biomedical technologies; ethics.

Рецензенти: *Лозко Г. С., доктор філос. наук, професор;*
Предко О. І., доктор філос. наук, професор.

© Онофрійчук О. А., Маргеліс Н. В., 2017

Дата надходження статті до редколегії 03.05.17